

VERSLAG GOAB-KRING GROTE STEDEN

Dit is het verslag van de kenniskring Grote Steden over GOAB, die plaatsvond op 8 juni 2023 van 10.00 – 15.00. Er waren 26 beleidsambtenaren aanwezig namens 20 gemeenten, 2 vertegenwoordigers van OCW en 2 kenniskringleiders. Daarnaast was er een spreker aanwezig van de Inspectie van het Onderwijs en een spreker namens het landelijk onderzoek naar segregatie.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. Ve en stelselwijziging: actualiteit en voorbereiding
4. Kwaliteit vroegschoolse educatie
5. In de Etalage
6. Ve in de gastouderopvang
7. Special: Segregatie
8. Evaluatie en afronding

NIEUWS GOAB

Onderzoek algemeen

- **EVENING** is het effectonderzoek naar de maatregel 960 uur en pbm'er in ve. In het 2e Tussentijdsrapport zijn de resultaten van de kwaliteitsmetingen in de periode najaar 2021 tot en met voorjaar 2022 samengevat en vergeleken met de metingen in 2020. Hieruit blijkt:
 - Er is vooralsnog geen aanwijzing voor een effect van het beleid (uitbreiding uren) op de geobserveerde emotionele en educatieve proceskwaliteit (het aantal groepen met observaties was nog wat klein om effecten aan te tonen). De analyses laten echter sterke positieve effecten zien van de beleidsmaatregel op het aanbod VE-activiteiten, vooral in subgroepjes. NB: in de presentatie is hier de term 'kleine groepen' genoemd, de onderzoeker heeft bij navraag aangegeven dat hier subgroepjes bedoeld worden, de grootte van de subgroepjes varieert. Tegelijkertijd laten de analyses een dalende algemene trend op kwaliteit zien. Dit heeft mogelijk met oplopende personeelstekorten te maken en de ervaren druk en uitdagingen in de sector. Ten slotte toont het door ouders gerapporteerde gebruik van opvang een stijgende lijn sinds 2020, van gemiddeld ruim 11 naar ruim 13 uur per week, zoals bedoeld door het beleid. De eerste analyses laten zien dat het 16 uur gebruik door doelgroepkinderen in 2021-2022 gemiddeld echter nog niet wordt gehaald.
 - Waar het gaat om de pbm'er in de ve, zijn de data verzameld in 2021, nog voor de invoering van de nieuwe beleidsmaatregel, en voor een kleiner deel in 2022. Toch laten de gegevens al een duidelijke stijgende trend zien in de inzet. Wanneer pbm'ers minstens een keer per week worden ingezet op een groep was dit in 2020 en 2021 gemiddeld gedurende 4.8 uur, maar in 2022 al gedurende 6.4 uur per week. Of dit een beleidseffect weerspiegelt, wordt formeel getoetst in het volgende rapport wanneer data van de volledige nameting (2022-2023) beschikbaar is.
- *Implementatie- en bestedingsonderzoek GOAB*: Het onderzoek is afgerond. Het rapport is nog niet openbaar maar 2/3 van de gemeenten hebben meegedaan aan het vragenlijstonderzoek en een kleiner

aantal aan de grootboekanalyse over de besteding. Dank daarvoor! Het rapport wordt naar verwachting voor de zomer naar de Kamer gestuurd.

- *Onderzoek personeelstekort ve door Berenschot.* Dit onderzoek loopt op dit moment. Organisaties kunnen aangeven hoe het staat met personeelstekorten in de kinderopvang en specifiek voor ve, zodat ook op dat laatste beter zicht komt. Met dit onderzoek wil het ministerie van SZW niet alleen een beter beeld krijgen van de omvang van personeelstekorten in voorschoolse educatie, maar vooral ook mogelijke oplossingsrichtingen in kaart brengen.

Onderzoeken Onderwijsinspectie

- De [Staat van het Onderwijs](#) is gepubliceerd. Hierin beschrijft de Inspectie van het Onderwijs de stand van het onderwijsland. Uit de Staat blijkt dat er waar het gaat om onder andere kansengelijkheid en basisvaardigheden dat er lichtpunten zijn maar dat betere sturing onder andere door scholbesturen op bijvoorbeeld doelen basisvaardigheden nodig is. Op het gebied van ve meldt de Inspectie dat er in matig en zeer stedelijke gebieden te weinig voorschoolse plekken zijn. In algemene zin nam het aantal voorschoolse kindplaatsen tussen 2020 en 2021 af, maar zijn er landelijk gezien nog wel voldoende plekken. De reden van afname is bij de inspectie niet bekend; mogelijk wordt het veroorzaakt door een tekort aan pedagogisch medewerkers of is dit nog een effect van de coronapandemie. Wel constateert de Inspectie dat 53 gemeenten onvoldoende kindplaatsen aanbieden, met name in matig stedelijke gebieden (32,6%) en zeer sterk stedelijke gebieden (28,6%).
- De Inspectie voert een themaonderzoek voorschoolse educatie uit, dat al een tijdje loopt. Hierbij gaat het om de kwaliteit en uitvoering van ve op locaties. Voor de zomer wordt de publicatie verwacht.
- Er is net gestart met een themaonderzoek vroegschoolse educatie op schoollocaties. De rapportage wordt in 2024 verwacht.
- Er loopt ook een themaonderzoek resultaatafspraken vroegschoolse. Ook dit wordt in 2024 verwacht. Er lopen nu gesprekken met gemeenten en schoolbesturen; doel is vooral inzichtelijk te krijgen waarom het lastig is resultaatafspraken te maken. Gemeenten die hier nog aan willen meedoen kunnen dat via mail kenbaar maken aan Carolien Groote Schaarsberg, via C.GrooteSchaarsberg@owinsp.nl.

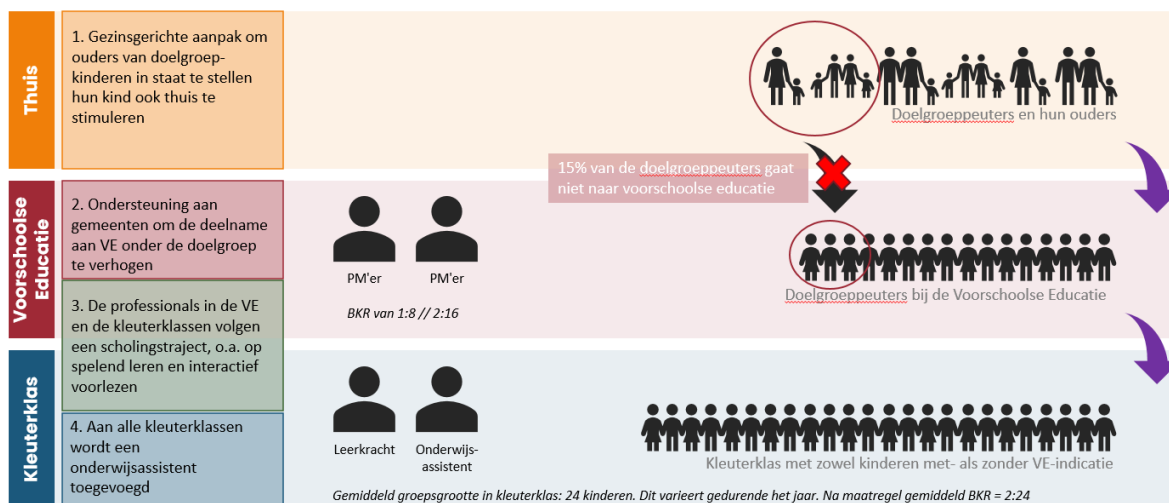
Kamerbrieven

- De [kamerbrief](#) kansengelijkheid is al weer even geleden gepubliceerd (10 maart 2023). Hierin geeft de minister o.a. een definitie van kansengelijkheid: het gaat over omgevingsfactoren en niet over kindgebonden achterstanden. In de brief worden 5 deelthema's of onderwerpen besproken.
 1. Investering kwaliteit en bereik VVE. Deze wordt hieronder verder toegelicht.
 2. Garanderen basiskwaliteit onderwijs: meerjarige aanpak basisvaardigheden en beschikbaarheid goede leraren. Dit gaat onder andere over het meerjarenplan Basisvaardigheden (taal, rekenen en burgerschap) en de arbeidsmarkttoelage voor scholen met een hoge weging (gebaseerd op (het aantal) kinderen met een (groot) risico op een onderwijsachterstand) die wordt verlengd zodat juist deze scholen hun leerkrachten kunnen behouden.
 3. Zorg gelijke toegang onderwijs. Hier gaat het bijvoorbeeld over de vrijwillige ouderbijdrage en toegang tot het primair onderwijs. De minister geeft aan de effecten van een centraal aanmeldsysteem te willen onderzoeken op kansengelijkheid. Gemeenten vragen zich af of gemeenten hiervoor benaderd worden. Een aantal voorbeelden van centrale aanmeldsystemen, zoals Den Haag en Utrecht, worden kort toegelicht.
 4. Verrijking omgeving via School en Omgeving. Dit gaat over het huidige programma School en Omgeving waar al veel partijen aan meedoen in verschillende tranches. Het gaat om het aanbieden van een rijk programma in en rondom school(tijd), in partnerschap met partners in de wijk en gemeente op het gebied van onder andere cultuur en sport.

5. Vergroten van flexibiliteit en maatwerk in het onderwijs. Het laatste thema gaat onder andere over de overgang van po naar vo, brede brugklassen en praktijkgerichte programma's voor bijvoorbeeld de havo.

Het eerste onderdeel (kwaliteit en bereik VVE) is door het ministerie uitgewerkt in een concept programma, waarbij er op 4 onderdelen wordt ingezoomd om de kwaliteit in de voor- en vroegschool, het bereik in de voorschool en ook de ondersteuning in het gezin te versterken. Dit op basis van afspraken uit het coalitieakkoord en ondersteund door bevindingen uit onderzoek, zoals het Pre-Cool onderzoek. De vier onderdelen zijn:

1. Gezinsgerichte aanpak: thuis (voor)lezen ondersteunt de ontwikkeling van de peuter en kleuter. Er zijn interventies zoals Opstapje die zich hier al op richten en bewezen effectief zijn. Het programma gaat uit van een brede inzet van een thuisprogramma.
2. Bereik verhogen: gemeenten worden ondersteund om te werken aan het vergroten van het bereik.
3. Gezamenlijke professionalisering beroepskrachten ve en leerkrachten groep 1/2 om van elkaar te leren.
4. Onderwijsassistent of pm'ers in kleuterklassen om de beroepskracht-kindratio te verlagen en de educatieve kwaliteit en een-op-een aandacht te vergroten.

Het programma zal gevolgd worden door onderzoek om effecten en voorwaarden voor een brede uitrol te onderzoeken. In eerste instantie wordt gedacht aan een tijdelijk programma voor een aantal gebieden in Nederland die gaan starten met dit programma, de 20 gebieden uit het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (denk aan wijken in Schiedam, Amsterdam, Roosendaal en Groningen), waar nu integraal gewerkt wordt aan het aanpakken van issues rondom veiligheid, wonen, armoede e.d.. Dit komt allemaal terug in een kamerbrief die nog voor het zomerreces is gepland en in de voortgangsrapportage van het Nationaal Programma. Het is een pilot van twee jaar (2024-2025), daarna wordt besloten over wel/niet vervolg. Financiering gaat verlopen via een integrale Specifieke Uitkering.

Gevraagd wordt hoe voor extra onderwijsassistenten/ pm'ers in de kleutergroepen gezorgd kan worden, er is nu al een groot lerarentekort. Dit is uiteraard bekend bij het Ministerie en men denkt hier over na. Men geeft mee om ook op lokaal niveau naar oplossingen te zoeken, vooral door het creëren van combinatiefuncties (BSO en onderwijsassistent bv). Deventer noemt dat ze in de voorscholen ok groepshulpen (mbo-2) inzetten voor de zorgtaken, zodat de twee vve-pm'ers zich op ve kunnen richten.

- Verwachte kamerbrieven:
 - een verzamelbrief over o.a. beleidsreacties op de 4e meting implementatie- en bestedingsonderzoek (invoering PBM-er, besteding GOAB middelen gemeenten), op EVENING en op het thema-onderzoek inspectie kwaliteit voorschoolse educatie
 - een brief over de plannen verbeteren kwaliteit en bereik VVE (zoals hierboven toegelicht)

Overig

- Eind maart kwam de definitieve [SPUK](#) ve voor Oekraïense peuters. Uitgangspunten zijn:
 - Middelen beschikbaar vanaf 5 ontheemde (Oekraïense) peuters die op 1 november 2022 gevestigd waren in de gemeente
 - € 9.000 per peuter voor een aanbod in de periode augustus 2022 – december 2023
 - Zelfde eisen (incl toeleiding) als voor overige ve-aanbod
 Gevraagd wordt hoe deze extra middelen verantwoord moeten worden. Dit gaat via Sisa in de jaarrekening, waarbij je als gemeente zowel de kosten voor extra toeleiding als de kosten van de afgenomen uren van deze Oekraïense kinderen kunt verantwoorden. Sommige ambtenaren geven aan dat laatste niet zelf in beeld te hebben. Gemeld wordt dat collega's van Werk en Inkomen vaak wel goed zicht hebben op de aanwezige Oekraïense gezinnen met jonge kinderen.
- [Uitwerking](#) interbestuurlijk toezichtskader ve is gepubliceerd. Deze uitwerking geeft aanwijzingen voor gemeenten mbt afspraken voor OAB, segregatie en integratie.
- Een ambtelijke werkgroep van SZW, OCW en VWS is bezig met verkenningen rondom passende/inclusieve kinderopvang en plusopvang, voortbordurend op verkennende onderzoeken die in 2022 zijn uitgevoerd naar de omvang van plusopvang en de ervaringen van ouders hiermee. Deze zijn gebundeld [hier](#) terug te vinden, bijlage 3 en 5. Een onderzoek van [Berenschot](#) naar de ondersteuningsketen voor jonge kinderen (opvang en onderwijs) zal ook bijdragen aan de verkenning. Gevraagd wordt hoe dit traject verder gaat verlopen. Ministerie van OCW geeft aan dat er op termijn een beleidsrijke reactie komt op alle onderzoeken.
- Er is een [infosheet](#) gepubliceerd over gemeenten en nieuwkomersonderwijs, met een overzicht van verplichtingen en financiële regelingen mbt nieuwkomers (incl Oekraïense ontheemden)
- Het concept kinderopvangtoeslagtarief voor 2024 is bekend gemaakt: het fiscaal maximum voor 2024 is voorlopig vastgesteld op € 9,65. Na Prinsjesdag volgt de definitieve vaststelling.

Tot slot wordt gemeld dat de Onderwijsraad rond oktober 2023 een [advies](#) uitbrengt over de doorgaande leerlijnen voor jonge kinderen.

Vanuit het ondersteuningstraject GOAB

Er zijn diverse bijeenkomsten geweest en handreikingen gepubliceerd. Hieronder een overzicht.

- [Bijeenkomst](#) ve-peuters aanvullende ondersteuningsvraag
- [Bekostiging](#) ve peuters asielopvang en [Verslag bijeenkomst](#) ve peuters asielopvang
- [Handreiking](#) startende ve-aanbieders
- [Kennisclip](#) Vroegschoolse Educatie
- Fieldlabs: [ve in andere contexten](#) en [School en Omgeving](#)
- [Inspiratiecollege](#) Jong beginnen

Ook op de GOAB site: [Nieuwe afspraken](#) rondom 3F-taaleis en aantoonbaarheidseisen (voor ve-aanbieders). Dit is de meest recente versie. Mochten hier nog verdere aanvullingen op komen, dan zullen deze via goab.eu en de sites van de branches bekend worden gemaakt.

Rond de zomer verschijnen er drie publicaties: handreiking ouderbetrokkenheid, handreiking bereik ve vergroten en een kennisclip doorgaande lijn vve. Alle stukken zijn tzt terug te vinden via de [Kennisbank](#) op de GOAB-website.

VE EN STELSELWIJZIGING

De stelselwijziging kinderopvang – waarbij de ouderbijdragen inkomensonafhankelijk worden, werkende ouders 96% van de bijdrage tot aan fiscaal maximum vergoed krijgen en deze vergoeding verloopt via de uitvoeringsinstantie en de kinderopvang (dus zonder een terugvraag van ouders) – is uitgesteld tot 2027. Wel is er waarschijnlijk sprake van een stapsgewijze verandering, ter voorbereiding op de gehele wijziging van het stelsel. Naar verwachting zal het kabinet in de overgangsjaren 2025 en 2026 met een tegemoetkoming komen, waarschijnlijk in de vorm van een hogere kinderopvangtoeslag. Dit moet nog uitgewerkt worden. In de verdere ontwikkelingen en uitwerken van de stappen worden de gemeentelijke regelingen, waar het gaat om ve bijvoorbeeld maar ook SMI en de Asscher-peuters, meegenomen.

De gemeente Den Haag was vooruitlopend op de wijzigingen van Rijksweg al begonnen met voorbereidingen op een stelselwijziging. Via de bestaande overlegstructuren met de brede kinderopvang en specifiek met de ve-kinderopvang zorgt de gemeente voor informatie voor de houders, toetst de gemeente ideeën en worden er gezamenlijke besluiten genomen. De gemeenten heeft 5 a 6 keer per jaar met de ve-houders overleg over vve. In dit overleg zitten 6 ve-aanbieders namens alle 23 ve-houders. 1 van de aanwezige ve-aanbieders vertegenwoordigt alle kleine aanbieders.

Ook bij de ontwikkeling naar gratis ve, dat in Den Haag vanaf 1 januari 2024 een feit moet zijn, zijn de gemeente en de ve-houders gezamenlijk opgetrokken. Den Haag zal in dit plan ook de financiering voor werkende ouders overnemen; zij vragen dus geen KOT meer aan. Ouders van niet-doelgroepkinderen betalen nog wel een ouderbijdrage, waarbij de gemeente bij ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag in de kosten tegemoetkomt. Ook heeft Den Haag een plafondprijs voor ve afgesproken (KOT-tarief) om te voorkomen dat extra kosten alsnog op ouders worden afgewenteld. De gemeente betaalt boven op dit KOT-tarief een plus voor de kwaliteit van ve. Voor houders is deze plus voldoende.

Den Haag was begonnen met deze planvorming ter voorbereiding op de stelselwijziging, maar ook omdat bereik in Den Haag laag is (51%). Een oorzaak voor het lage bereik is dat het toeleidingsproces complex is (beschikkingen per kind) en dat ouders op voorhand al inzage moeten geven in inkomen. Dat schrikt ouders af. De gemeente gaat dit proces aanpassen (o.a. geen individuele beschikkingen meer, inzet van een peuterconsulent die ouders begeleidt in het aanmeldingsproces (plan vanuit de kinderopvang zelf)) en neemt per 1 januari dus alle kosten voor ve op zich. De subsidie verloopt via een groepssubsidie en kindgebonden subsidie. Ook is er voor nieuwe aanbieders een startsubsidie, waarbij je wel aan voorwaarden moet voldoen. De regeling is [hier](#) te lezen. Streven is om in 2024 75% van de doelgroep te bereiken en in 2026 90%.

Tijdens de gesprekken over de stelselwijziging en de planvorming voor de gratis ve hebben de kinderopvangpartners twee belangrijke randvoorwaardelijke onderwerpen geagendeerd waar zij samen met de gemeente willen optrekken. Dit zijn personeelstekort en huisvesting. Voor personeelstekort financieren de gemeente en de kinderopvang een kwartiermaker, die onderzoek doet naar wat er in Den Haag precies speelt en mogelijke initiatieven aandraagt om dit tegen te gaan. Voor huisvesting is de gemeente op verschillende terreinen bezig, bijvoorbeeld door bij leerlingprognoses nadrukkelijk de prognoses 0 – 4 jaar mee te laten nemen, bij verkoop van maatschappelijk vastgoed geen maatschappelijk vastgoed met ve te verkopen en door te onderzoeken hoe meer maatschappelijk vastgoed bestemd kan worden voor ve. De gemeente merkt op dat zij zoekend is in haar rol rondom (onderwijs)huisvesting naar de toekomst toe; de andere kenniskringleden

beamen dat. In je IHP kijk je naar ontwikkelingen voor de komende 15 tot 25 jaar, en de rol van de gemeente in huisvesting voor opvang verandert in de periode. Hoe die precies wordt, weet niemand nog.

Er wordt nog gevraagd naar grensverkeer. Voor Haagse kinderen die in de regio naar de opvang gaan, is de mogelijkheid voor de aanbieder daar om de ve-staffel aan te vragen. Voor kinderen uit de regio die in Den Haag naar de opvang gaan, zal de ve niet gratis zijn cq Den Haag betaalt dit niet. In Eindhoven betaalt de gemeente wel voor kinderen uit de regio die in Eindhoven komen. In Alkmaar doet de gemeente dit ook, maar zijn er onderlinge afspraken tussen de gemeenten over verrekening.

KWALITEIT VROEGSCHOOLSE EDUCATIE

Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat de proceskwaliteit veelal op orde is in de voor- en vroegschoolse educatie en maar vooral de educatieve kwaliteit van groot belang is bij het creëren van impact door voor- en vroegschoolse educatie (zie o.a. [Pre-cool](#), [LKK](#), [Inspectieonderzoek 2019](#)). En juist die educatieve kwaliteit kan versterkt, zeker ook in de vroegschool.

Het kabinet zet hierop in door het programma ontwikkeling jonge kind, waarbij het stimuleren van deelname voorschoolse educatie, het versterken van de kwaliteit en van de relatie onderwijs/opvang centraal staan om leerachterstanden te voorkomen. Eerder vanochtend zijn de verschillende punten al kort toegelicht. We zoomen in dit onderdeel vooral in op de inzet in de vroegschoolse periode. Het programma ontwikkeling jonge kind richt zich op professionalisering enerzijds en anderzijds op de inzet van onderwijsassistenten in de vroegschool. Uit eerder onderzoek van het [CPB](#) bleek ook dat de inzet van assistenten in het primair onderwijs effectief kan zijn.

In de gemeente Rotterdam is er veel aandacht voor het vergroten van de kwaliteit van vroegschoolse educatie. Er is de wens geweest nadruk te leggen op het spelend leren, naast onder andere doorgaande lijn en andere thema's. Voor het stimuleren van educatieve kwaliteit is er een website met een uitwerking van best practices, om de invoering hiervan te stimuleren op de werkvloer. Ook zijn de resultaatafspraken aangepast, die niet meer inzoomen op (cognitieve) opbrengsten op kindniveau maar juist op kwaliteitsafspraken. De scholen brengen in kaart hoe zij er voor staan via een zelfscan. De schoolbesturen analyseren de resultaten van deze zelfscans en brengen de vervolgstappen in kaart. Tot slot kijkt de gemeente naar het ontwikkelen van een subsidieregeling om kwaliteit verder te stimuleren.

De aanwezigen vragen zich af of scholen ook hun OAB hier voor inzetten en of de directeurs weten hoeveel OAB ze krijgen. Via [DUO](#) kunnen scholen en andere geïnteresseerden zien hoeveel OAB er per school berekend is en dus in de lumpsum naar het schoolbestuur gaat.

IN DE ETALAGE

Eindhoven meldt dat ze na overleg met ve-aanbieders en GGD besloten hebben dat tot 1 juli 2024 ook BBL'ers zonder ve-opleiding als 2e pm'er onder voorwaarden ingezet mogen worden. GGD noteert dit als overtreding, maar de gemeente gaat hier dan dus niet op handhaving. Aanleiding was dat ve-locaties die verder alles op orde hadden, behalve de bezetting dan vanaf nu minder druk ervaren om de bezetting helemaal volgens de regels op orde te hebben.

Gevraagd wordt over andere G44 gemeenten hun subsidietafstanden jaarlijks indexeren. Het antwoord daarop is dat dit gebeurt. Gemeld wordt dat OCW ook de OAB budgetten macro aanpast aan loon- en prijsstijgingen. Dit

is geen standaard jaarlijkse indexatie. In de begroting wordt vastgelegd of er loon- en prijsbijstelling gaat plaatsvinden. Zo ja, dan wordt dat ook toegepast op de GOAB-middelen. De afgelopen jaren was dat het geval. Ook dit jaar is er LPO ontvangen door OCW. Dit staat in de [voorjaarsnota](#)

Een van de aanwezigen meldt dat op 6 juni de [spoedwet](#) Nieuwkomers is ingediend. Dit omdat er sprake is van wachtlijsten in het po en thuiszittende vluchtelingenleerlingen in het vo. De wet beschrijft een plicht voor gemeente- en schoolbesturen om jaarlijks in overleg te treden en gezamenlijk afspraken te maken over het onderwijs aan nieuwkomers. Daarnaast een bevoegdheid van de minister om de gemeente toestemming te verlenen een of meer tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in te laten richten. De spoedwet wordt uitgewerkt in een AMvB. De minister hoopt alles voor het zomerreces door de Kamers te hebben, met behandeling door de Tweede Kamer voor 20 juni a.s..

Eindhoven en Amersfoort melden dat ze - net als Deventer - werken met groepshulpen in sommige vengroepen. Amersfoort gaat de financiering van een extra medewerker op de groep (in verschillende vormen, waaronder groepshulpen) als vast onderdeel 2024 in de subsidieregeling opnemen, nu is dit nog een incidentele subsidie. In de bijlage bij het verslag lees je hier meer over.

Schiedam vraagt hoe gemeenten bereik ve meten. Als een kind 3 dagdelen komt, dus niet volledig, rekent Schiedam dat als non-bereik. Alkmaar doet dit niet zo, men wil vooral focus op degenen die helemaal niet komen ipv degene die wel komen, maar niet alle vier de dagdelen afnemen. In afstemming met de Onderwijsinspectie als volgt: volgens [artikel 160 in de WPO](#) en de eerder al genoemde [uitwerking](#) van dit en de volgende artikelen van de wet moet een gemeente het aantal kinderen dat komt registreren als bereik en is dat niet afhankelijk van het aantal dagdelen/uren dat een kind afneemt. Met andere woorden – ook als een kind niet een volledig 960 uur afneemt, telt dit mee als bereik.

VE IN DE GASTOUDEROPVANG

Op dit moment mag voorschoolse educatie alleen uitgevoerd worden in/door een kindcentrum, dus niet in gastouderopvang. Het ministerie van SZW is bezig met het verhogen van de kwaliteit van gastouderopvang, en in het kader van personeelstekort is ook de vraag gerezen of ve in de gastouderopvang een mogelijkheid is.

De gemeente Amsterdam heeft een aantal jaar geleden onderzoek gedaan naar het aantal doelgroepkinderen bij gastouders. Daaruit bleek dat het om kleine aantallen zou gaan: 20 van de 6000 doelgroepkinderen zou alleen bij een gastouder zitten (en dus niet bij een andere vorm van formele opvang). Door de aanwezige G44-ambtenaren wordt met terughoudendheid gereageerd op idee om ve in de gastouderopvang mogelijk te maken. Dit vanwege:

- Groot kwaliteitsverschil gastouderopvang en ve-opvang
- Grote diversiteit tussen kwaliteit gastouderopvang (oma drie hoog tot ex-pm'er)
- Groot verloop onder gastouders.
- Nu al weerstand vanuit veel gastouders als kwaliteitsimpuls gevraagd wordt (gelijk trekken met wet Kinderopvang). Dan is ve nog echt voor heel veel een stap te ver weg.
- Er zijn signalen dat vve-kinderen vooral bij de kwalitatief zwakke gastouders zitten.
- Er worden wat cijfers genoemd over hoeveel procent van de gastouders ve-gekwalificeerd is, dat is circa 1/6 tot max 1/3. Dit vraagt dus sectorbreed een forse kwaliteitsimpuls.

Gemeente Oss heeft gesprekken met gastouderbureaus. Sommige willen wel ve gaan aanbieden, maar nog sterker is het signaal dat vele willen stoppen vanwege de hogere kwaliteitseisen voor gastouder (gelijk trekken met wet kinderopvang).

Ook in Tilburg signalen dat enkele gastouderbureaus wel ve willen gaan aanbieden. Er is nu een onderzoek gestart. Eerste stap die gezet gaat worden is werken met een kindvolgsysteem in gastouderopvang.

In Amsterdam is 9 juni een conferentie rond gastouderopvang om de bureaus en uitvoerende gastouders van informatie te voorzien en kwaliteitsimpulsen te geven. Ook hier denken ze aan een getrapte aanpak om kwaliteit gastouderopvang te verhogen.

In Eindhoven hebben meerder gastouders een training gericht op planmatige ontwikkelingsstimulering van bureau KIKI gevolgd om de kwaliteit te verhogen, vergoed door de gemeente. Dit is betaald uit gemeentelijke toezichtsmiddelen, dus niet vanuit OAB-middelen.

In een [fieldlab](#) van het GOAB-ondersteuningstraject rondom ve in andere contexten is ook ve in gastouderopvang besproken. Uit nog niet gepubliceerd onderzoek vanuit het LKK blijkt dat 17% van de gastouders ve-geschoold is. Dat wil niet zeggen dat zij ook ve-aanbod bieden. Het is lastig om samenhang aan te tonen tussen ve-scholing en opleidingsniveau van de gastouder en geboden kwaliteit.; LKK laat zien dat er wel degelijk kinderen met ouders met laag opleidingsniveau en/of migratieachtergrond bij gastouders bevinden (beide groepen ongeveer 10%). Wat een zorgelijke bevinding is uit LKK, is dat het lijkt dat in de groep gastouders met de laagste kwaliteit zich de meeste doelgroepkinderen bevinden.

SEGREGATIE SPECIAL

De Inspectie van het Onderwijs en een onderzoeker van het landelijk onderzoek naar segregatie vertellen over de stand van zaken rondom (het voorkomen van) segregatie. Segregatie gaat er over dat scholen een afspiegeling zijn van de wijk of kern waarin ze staan. Segregatie ging voorheen veelal over migratieachtergrond, nu gaat het over opleiding, inkomen en migratieachtergrond.

De Inspectie heeft verdiepend onderzoek gedaan naar de afspraken die gemeenten en po/vo maken over segregatie en onderwijsachterstanden. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten het moeilijk vinden om meetbare afspraken te maken. Als er al doelen of afspraken zijn dan gaat het veelal over voorschoolse educatie en gaat het over heterogene groepen in de ve. Wat ook opviel in het onderzoek was het hoge verloop onder ambtenaren en dat er dan soms niets is om op terug te vallen. De Inspectie geeft aan dat het hebben van visie/beleid rondom onderwijs kan helpen, ook bij het aangaan van het gesprek over segregatie.

De landelijke monitor bestaat onder andere uit een literatuurstudie en het vaststellen van de huidige mate van segregatie in wijken/gemeenten en het land. Op basis van deze maat kan worden berekend of er sprake is van veel (100%) segregatie of juist minder segregatie. Als er bijvoorbeeld twee scholen in een wijk staan, dan zouden deze beide in een niet-gesegregeerde situatie een afspiegeling zijn van de samenstelling van de wijk. In de praktijk is dit niet altijd zo.

Uit de presentatie blijkt:

- Er zijn stelselkenmerken die segregatie bevorderen blijkt uit literatuuronderzoek, zoals de vrije schoolkeuze of de vroege indeling naar niveau. Ook verschillen in het keuzeproces van ouders naar SES en het toelatingsbeleid van scholen zijn van invloed. Daarbij geldt, volgens de literatuurstudie, als er meer keuze is voor ouders, dan wordt het effect van de factoren die segregatie bevorderen versterkt.

- In zeer stedelijke gebieden is er (mede door die ruimere keuze voor ouders) sprake van meer segregatie in het po en vo.
- Hoe dichter je inzoomt op een wijk of kern, hoe relevanter de informatie die je hebt en hoe beter je ook kunt kijken wat de oorzaken zijn. Zo kun je voor het po dan bijvoorbeeld uitzoeken in hoeverre woonsegregatie een oorzaak is van segregatie in de kern of wijk.

De landelijke monitor segregatie gaat via beleidssimulaties ook onderzoeken welke interventies een effect zouden kunnen hebben. Voorbeelden van interventies zijn aanpassing toelatingsbeleid (centrale aanmeld), vrije keuze inperken (voorrang broertje/zusje; postcodebeleid), keuzeprocessen van ouders beïnvloeden e.d.

Er zijn gemeenten die een eigen segregatiemonitor hebben, zoals Amsterdam en Rotterdam. Den Haag en Utrecht laten er nu eentje maken. Eindhoven heeft dit zelf in kaart gebracht op basis van onder andere OAB-gegevens. Echter, OAB zegt niet alles. Een OAB-school kan in sommige gevallen een goede weerspiegeling zijn van de populatie van de wijk, terwijl dat in andere gevallen niet zo is. Ook is OAB gebaseerd op schuldhulpverlening, terwijl segregatie breder kijkt naar inkomen. Een van de aanwezige ambtenaren meldt dat er vanuit OCW een dashboard komt met wijkgegevens.

De gemeente Deventer is met de schoolbesturen het gesprek aangegaan over segregatie, naar aanleiding van de landelijke monitor segregatie. Sommige besturen wilden hier niet verder naar kijken vanwege de vrije keuze van ouders. Wel is er toen vrij snel vastgesteld dat de gemeentebrede afspraken over aanmelding en toelating verouderd waren, niet altijd duidelijk en niet gelijk werden toegepast. Dat is onlangs aangepast en net door de LEA vastgesteld (en moet nu nog langs de MREn van de scholen). De gemeente hanteert geen centraal aanmeldsysteem, zoals bijvoorbeeld Utrecht, maar wel centrale afspraken. De belangrijkste hiervan is de school is er voor de buurt. Buurtkinderen hebben daarmee voorrang. Naast de centrale afspraken kunnen scholen ook eigen voorrangregels toepassen, als het maar duidelijk en transparant is. Ouders ontvangen informatie van de gemeente over aanmelding en er komen 2 aanmeldmomenten in een schooljaar, zodat alle ouders tijd hebben om een keuze te maken. De wijzigingen worden continu geëvalueerd o.a. door ouders en scholen een paar korte vragen te stellen. In LEA is het belang benadrukt van transparante aanmeldprocedures van alle scholen.

EVALUATIE EN AFRONDING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de LinkedIn-GOAB-groep om op de hoogte te blijven.

De volgende G44-bijeenkomst wordt gehouden op 9 november 2023. Dit is een digitale bijeenkomst van 10 tot 12. De link volgt te zijner tijd. Op 6 juni 2024 vindt de volgende fysieke bijeenkomst plaats, in Utrecht. Dit zal wederom een dagprogramma zijn van 10.00 tot ongeveer 15.00.

Mist een collega op onze GOAB-contactlijst of staat er een oud-collega op? Laat het weten via wdegeus@oberon.eu